

ГІДРОЛОГІЧНІ ОБ'ЄКТИ ЇХ ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН В МЕЖАХ СЕЛА ЛОШНІВ

Актуальність теми полягає в проблемі вивченості водних об'єктів в селі Лошнів та відсутність первинних праць з обраної тематики. Також актуальність теми в тому, що на сучасному етапі розвитку суспільства привертають особливу увагу саме водні об'єкти, оскільки їх стан постійно погіршується, а геоecологічні проблеми потребують негайного вирішення. Однією з таких річок в моєму селі є річка Гнізна, притока Серету (басейн Дністра), яка знаходиться під постійним антропогенним навантаженням господарської діяльності. На сьогоднішній день зазначена тема поглиблено не вивчається. Це позначається тим, що в сфері наукового інтересу пріоритетними напрямками діяльності залишаються найбільші водойми України, від яких значною мірою залежить господарство.

Об'єкт дослідження: річка Гнізна, кринички, природне джерело, ставок. **Предмет дослідження** – характеристика водних об'єктів. **Мета** роботи полягає у визначенні якості води, та характеристик водних об'єктів, дослідження екологічного стану.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**:

- узагальнити теоретико-методологічні засади дослідження водних ресурсів;
- збір та аналіз основних джерел;
- аналіз зібраної інформації;
- виокремити основні екологічні проблеми р. Гнізна і інших водойм в межах с. Лошнів;
- формування висновку.

Матеріали і методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є фундаментальні положення гідрології, геоecології, екологічної та конструктивної географії, географічного краєзнавства. У роботі ми використовували, як суто географічні, так і загальнонаукові

методи. Також метод хімічного аналізу, який дозволив виявити гідрохімічні властивості води.

Практичне значення. Результати дослідження мають прикладне значення і можуть бути використані при оновленні інформації про гідрологічні об'єкти села Лошнів.

Село Лошнів найстаріше в усьому колишньому Теробовлянському районі. Офіційною датою його заснування вважають 1564 рік. Проте перші поселення тут були значно раніше. Археологічні дослідження свідчать про те, що територія села була заселена ще у VI-X ст. до н. е. Тут знайдено рештки давнього городища, різні знаряддя праці: кам'яні сокири, ручні рубила, бронзові й залізні наконечники списів тощо. Усе це свідчить про те, що перші поселення на цій території були ще за часів палеоліту.

Розташоване село Лошнів в зоні широколистяних лісів в межах Подільської височини у басейні річки Гнізна (ліва притока Серету, басейн Дністра). Поверхня Лошнева має вигляд рівнинного, злегка хвилястого плато.

На території Лошнева є зовсім не багато заповідних територій і одним з таких є новий заказник «Лошнівська стінка»), під охороною якого знаходиться 124 гектари дикого лісу та долини річки Гнізна. На території заказника науковці виявили тварин та рослини, які охороняються Червоною книгою України та міжнародними конвенціями. Новий заказник розташований між селами Кровинка та Лошнів Теробовлянської громади. Це природний широколистяний лісовий масив, зовсім не рубаний, один з найцінніших лісів на Тернопільщині [3].

Наступним об'єктом ПЗФ є «Дівоча гора» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення, площею 5 га. Статус присвоєно згідно з рішенням Тернопільської обласної ради від 18 червня 2009 року. «Лошнівська бучина» – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, площа – 4,2 га. Статус отриманий у 2003 році. «Кам'яна Криниця» – гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення, площа – 0,02 га, статус отриманий у 2009 році [3].

Лошнівський став не є об'єктом ПЗФ, але він є окрасою села, має багатовікову історію, вважається справжньою гордістю села. Цей став залишається улюбленим місцем відпочинку для

місцевих мешканців. В ньому водяться різноманітні риби, в основному карась, короп, окунь, щука. Задля очищення каламутної, зацвілої, зеленої води в став запустили товстолобиків. В водоймі проживає видра. Також сюди кожного року прилітають лебеді, дикі качки.

Річка Гнізна – довжина 81 км. Площа водозбірного басейну 1110 км². Похил річки 0,9 м/км. Долина трапецієподібна, асиметрична (лівий берег значно крутіший), завширшки 0,3-1,5 км. Подекуди, як результат водної ерозії, у долині трапляються яри та балки заввишки до 20 м. Замерзає наприкінці грудня, скресає на початку березня. Найбільша водоносність у березні-квітні [6, 7].

Щоб дізнатися якість води у річці Гнізна ми вирішили провести хімічний аналіз відібраних проб води у лабораторії хімії навколишнього середовища ТНПУ ім. В. Гнатюка. Результати досліджень наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Гідрохімічні показники річки Гнізна

pH	Загальна твердість води, ммоль·екв/л	Нітрати(NO ₃), мг/л	Катіони амонію(NH ⁴⁺), мг/л	Фосфати(PO ₄), ммоль/л
7,9	7,25 ± 0,3	4,0 ± 0,4	0,0005 ± 0,0001	0,01 ± 0,005

Згідно результатів проведених досліджень, встановлено, що якість води у р. Гнізна відповідає вимогам Державних санітарних правил (ДСП 173-96) [1]. Дещо перевищує нормативні показники загальна твердість води, що зумовлене високим вмістом солей магнію і кальцію у геологічній будові профілю річки.

Література:

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №173 від 19.06.1996 р. Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96#Text> (дата звернення 22.04.2023).

2. Гінзула М. Аналіз якості поверхневих вод Тернопільської області. Наукові засади природоохоронного менеджменту екосистем Каньйонового Придністер'я: матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої сторіччю ботанічних досліджень у регіоні (11-12 вересня 2014 р. м. Заліщики). Львів: Настир'я, 2014. 364 с.

3. Офіційний сайт Управління екології та природних ресурсів Тернопільської ОДА. Мережа природно-заповідного фонду. URL: <https://ecology.te.gov.ua/prirodno-zapovidnij-fond/merezha-pzf/#1-merezha-pzf> (дата звернення 12.04.2023).

4. Природні умови та ресурси Тернопільщини. За заг. ред. М.Я. Сивого, Л.П. Царика. Тернопіль: ТзОВ: «Терно-граф», 2011. 512 с.

5. Царик Л.П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 256 с.

6. Царик П.Л., Вітенко І.М. Геоекологічна ситуація долини річки Гнізни. Наукові записки ТНПУ. Серія: географія, 2007. №1. С. 192-198.

7. Царик Л., Царик П., Царик В. Долина річки Гнізни в геоекологічному вимірі. Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства. №2 (випуск 2). 2019. С. 25-31.

8. Царик В. Геоекологічні проблеми річки Гнізни і заходи з її оздоровлення. Матеріали звітної наукової конференції викладачів, аспірантів магістрантів, студентів кафедри геоекології та методики навчання екологічних дисциплін та НДЛ «Моделювання еколого-географічних систем». Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2020. С. 91-96.

9. Царик Л. П., Царик П. Л., Кузик І. Р., Царик В. Л. Природокористування та охорона природи у басейнах малих річок: монографія. Вид. 2-ге доп. і перероб. Тернопіль: Тайп, 2021. 162 с.

10. Ljubomyr P. Tsaryk, Ivan P. Kovalchuk, Petro L. Tsaryk, Bogdan S. Zhdaniuk, Ihor R. Kuzyk. (2020). Basin systems of small rivers of Western Podillya: state, change tendencies, perspectives of nature management and nature protection optimization. Journal of Geology, Geography and Geocology, 29.(3), 606-620.